

Кафедра історії світової музики

Вагнер і вагнеріанство у світових мистецьких процесах

Освітній ступінь	Третій освітньо-науковий	Курс	1
Спеціальність	034 Культурологія	Семестр	2-й
Освітньо-наукова програма	034 Культурологія		
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії		
Статус	Вибіркова дисципліна	ECTS	3
		Годин	90
		Лекції	20
		Семінари	20
		Самостійна робота	50
Семестровий контроль	Екзамен		

Інформація про викладача

ПІБ	Черкашиа-Губаренко Марина Романівна доктор мистецтвознавства, професор
Профіль викладача	
e-mail	gubaresha@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Запропонований спецкурс має на меті розширення уявлень про мистецькі процеси, які стають визначальними для розвитку культури. Як відправний імпульс обирається постать Ріхарда Вагнера, митця, який належить до найвизначніших світових геніїв. Вплив вагнерівських ідей і його мистецтва охоплює найрізноманітніші сфери, викликає відгуки і дискусії, які стимулюють творчі пошуки, торкаються суспільних перетворень, породжують протилежні реакції і рефлексії. Творцю унікального циклу новаторських оперних творів, низки теоретичних праць і критичних статей, реформатору театральної справи були властиві загальнолюдські, планетарні масштаби мислення. Він був одним із будівничих культури і темпераментним полемістом. Його постать викликала як захоплення, так і різке несприйняття, нікого не залишаючи байдужим.

Концентрація уваги у запропонованому курсі на вагнерівському дискурсі, який активно розвивався у різних країнах паралельно із засвоєнням спадщини митця у театральній практиці, дозволяє подати під новим кутом зору матеріал, розпотрошений у різних історичних та теоретичних курсах та навчальних дисциплінах. Це має сприяти активізації набутих знань, використанню досвіду вивчення філософії, естетики, історії та теорії культури, історії світової музики.

Курсом передбачені лекційні і семінарські заняття.

1. Виклад теоретичного матеріалу у лекціях стосується трьох головних аспектів: 1) реакції на реформаторські ідеї мистецького синтезу та на творчість Р. Вагнера у австро-німецькому, французькому, італійському, українському мистецькому середовищі на межі

двох століть; 2) розробці теорії міфу і внеску Р. Вагнера у міфотворчі тенденції часу та у їх подальший розвиток; 3) театральної реформи, пов'язаної з реалізацією на сцені фестивального театру у Байройті, на інших європейських сценах музично-сценічних творів композитора, стиль постановок яких викликав плідну дискусію, сприяв формуванню плеяди вагнерівських виконавців, становленню професії режисера-постановника як інтерпретатора авторського задуму самостійними театральними засобами.

2. Від аспірантів вимагається самостійне опрацювання запропонованих джерел з галузей філософії, етнографії, історії і теорії культури, музичної критики і публіцистики.

3. В семінарські заняття включається серед іншого теми, пов'язані із ознайомленням з творами, вивчення яких не передбачалося основними курсами історії музики, однак ці опери є показовими з точки зору відгуку на вагнерівські ідеї представників інших культур.

4. Для закріплення матеріалу, засвоєння нових джерел аспіранти зобов'язані систематично протягом усього курсу виконувати програму самостійної роботи. Домашні завдання включають опрацювання запропонованої літератури, пошук інформації, яка стосується окремих постатей, прослуховування оперних творів, роботу з клавірами та з музикознавчою літературою, два контрольних уроки з тестовими завданнями.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Zoom.

Перелік тем

Тема 1. Сприйняття образу Р.Вагнера у австро-німецькій культурі кінця XIX, першої половини XX століття. Вагнер та Ф.Ніцше. «Вагнер-фрейм» і вагнерівські рефлексії у творчості Т. Манна

Семінар: Вагнерівські сюжети у новелах Томаса Манна 1900-х років.

Тема 2. Вагнеріанство та антивагнерівська реакція у французькій культурі кінця XIX, першої половини XX століття. «Вагнер-фрейм» у французькому варіанта. Вплив вагнерівських ідей синтезу мистецтв та вагнерівської символіки на французький символізм. Р. Вагнер та К. Дебюссі.

Р. Вагнер у критичному дискурсі Ромена Роллана.

Семінар: Опера Ж. Массне «Есклармонда».

Тема 3. Сприйняття творчості Р. Вагнера у Італії митцями нового покоління. Р. Вагнер і А. Бойто.

Семінар: Відбиток полеміки Вагнер-Верді у романі Ф. Верфеля «Верді. Роман опери».

Тема 4. Вагнер і міфологічні концепції європейської культури XIX-XX століття. Вивчення скандинавської міфології та трактування міфу німецькими романтиками. Міф та міфотворчість у вагнерівських теоретичних працях. Музична інтерпретація міфу у вагнерівському «сукупному творі мистецтва». Вплив вагнерівської міфотворчості на мистецтво XX століття.

Семінар: Сутність міфологічного мислення і міфологічні теорії XX століття. Міф і символ.

Тема 5. Вагнер як театральний реформатор. Перші прижиттєві фестивалі у Байройті. Критичні відгуки. Байройт після смерті композитора. Епоха Козіми Вагнер.

Тема 6. Зігфрід Вагнер – композитор, диригент, керівник Байройтського фестивалю.

Семінар: Критичні відгуки на вистави Байройтських фестивалів К Сен-Санса, Е. Гріга, Б. Шоу, К Дебюссі.

Тема 8. Вагнерівська спадщина і фашизм. Байройтський фестиваль часів Вініфред Вагнер.

Семінар: Плеяда вагнерівських диригентів: Г.Бюлов, Г. Ріхтер, Г. Леві, Ф. Мотль, Г.Кнапперсбуш, Інтерпретація опер Вагнера Г. Малером.

Тема 9 Р. Вагнер і Україна. Леся Українка і символістська драматургія. Вагнерівські вистави на сценах українських театрів. Вплив вагнерівських ідей на новаторські пошуки українського театру 1910-1920-х років. Вагнер та Лесь Курбас.

Семінар: Вагнерівські принципи симфонізації опери у «Золотому обручі» Б. Лятошинського.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, презентації

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Підсумкова контрольна робота	-
6.	Екзамен	50
7.	Всього	100

Критерії оцінювання знань аспірантів

На оцінку «5» (90-100, А) аспірант:

повно і глибоко розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих і культурологічних понять і вільно володіє спеціальною термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; демонструє високий рівень знань; послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал;

На оцінку «4» (82-89, В; 74-81, С) аспірант:

досить повно розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє конкретними прикладами, результатами власних спостережень; загалом правильно виконує поставлені завдання, але допускає дві-три неточності; уміє обґрунтувати власну думку; демонструє добрий рівень знань музичного матеріалу; не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень;

На оцінку «3» (60-73, D, E) аспірант:

не завжди точно розкриває зміст теоретичного матеріалу; не розуміє, або не до кінця розуміє значення спеціальних термінів, допускає помилки у їх вживанні; не повно і не

завжди правильно відповідає на поставлені питання; теоретичні положення не ілюструє конкретними прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повно використовує теоретичні знання; вирішує поставлені завдання фрагментарно; демонструє задовільний рівень знань;

На оцінку «2» (нижче 59) аспірант:

не розкриває зміст теоретичного матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; не може впоратися з поставленим практичним завданням; не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем; неспроможний пояснити, обґрунтувати власну думку, допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань;

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь аспірантів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.